

Õiguskantsler

Maris Lauri
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie nr

Meie 24.05.2022 nr 7-7/212358/2202796

Surmajuhtumid vanglates

Austatud justiitsminister

Ajavahemikul 01.09.2020–01.09.2021 suri Eesti vanglates seitse inimest. Viis inimest suri terviseprobleemide tõttu, kaks inimest sooritas enesetapu. Tapmisi ei ole vanglates olnud alates 2011. aastast. Terviserikke või raske haigusega seotud surmajuhtumite asjaolud kahtlust ei tekitanud ning nende suhtes uurimist ei alustatud. Kahte enesetapujuhtumit uurisid vanglad tõhusalt.

Vangla sisekontroll uuris mõlema enesetapujuhtumi asjaolusid haldusjärelvalve menetluses. Ühel juhul alustas vangla ametniku suhtes distsiplinaarmenetlust, mille käigus uuriti põhjalikult surmajuhtumi ajal ametiülesandeid täitnud ametniku tööd. Tuvastati, et ametnik rikkus teenistuskohustust, ning selle eest määrati talle distsiplinaarkaristus. Samas järelvalve ja enesetapujuhtumi vahel põhjuslikku seost ei tuvastatud.

Sisekontroll andis ka soovitusi, kuidas oleks võimalik surmajuhtumeid ära hoida. Soovitused puudutasid eeskätt eluohtlikele sündmustele reageerimise kiirust ja tehniliste vahendite kasutamise oskust. Leiti, et parandada tuleb eri vanglaametnike ja vangla meditsiinitöötajate koostööd. Ka juhiti tähelepanu sellele, et kinnipeetav peab saama otsustava tähtsusega abi (nt psühhiaatri vastuvõtule) ka siis, kui ta viibib vanglasse saabudes meditsiinilises isolatsioonis. Tunnistati, et tuleb parandada asutustevahelist (nt arestimaja, kohus, vangla jt) infovahetust.

Ühtlasi andis Justiitsministeerium teada, et 2021. aasta detsembris kinnitati vanglates enesetappude ennetamise juhendi täiendatud versioon ning et sel teemal tahetakse koolitada nii vanglaametnikke kui ka meditsiinitöötajaid.

Leian, et käitumisjuhiste ühtlustamine ja ametnike koolitamine on väga oluline. Samuti pean vajalikuks ja asjakohaseks soovitusi, mida vangla sisekontroll andis enesetapujuhtumite uurimise tulemuste põhjal.

Juhin siiski taas tähelepanu vanglaametnike puudusele, mis on kestnud juba pikka aega. Tõhus järelvalve tähendab, et vanglaametnikel on lisaks reeglitele vastava visuaalse järelvalve teostamisele aega nende hoole all olevaid inimesi tundma õppida ja nende käitumist ja olekut jälgida. Selleks et luua inimesega sisuline kontakt, ei piisa üksnes loenduse, toidujagamise jms toimingute ajal suhtlemisest.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Täenduslik suhtlemine on eriti oluline siis, kui inimene viibib üksikvangistuses. Olen mitmel korral (viimati 2021. aastal Viru Vanglasse tehtud [kontrollkäigu kokkuvõttes](#)) juhtinud vanglate ja justiitsministri tähelepanu sellele, et üksikvangistuses suureneb enesevigastamise ja enesetapu oht, ning olen palunud otsida üksikvangistusele alternatiive.¹ Kiiresti tuleb lahendada vahistatute liikumisvabaduse ja suhtlemisvõimaluste küsimus, kuivõrd seniajani eranditult kõik vahistatud lukustatakse kambritesse ehk paigutatakse üksikvangistusse ([vangistusseaduse](#) § 90 lg 3 lause 1 ja lõige 5).

Analüüsitud surmajuhtumid viitavad ka sellele, et vanglates vajatakse väga vaimse tervise õe teadmiste ja oskustega spetsialiste. Selle tähelepaneku tegi ka psühhiaater, kes osales tervishoiuekspertdina 2021. aastal Viru Vanglasse tehtud [kontrollkäigul](#). Ekspert leidis, et Viru Vangla suurusesse asutusse (s.t ka sama suurtesse Tallinna ja Tartu Vanglasse) on vaja kindlasti kohapeale vaimse tervise õdesid, kes toetaksid üldarste ja õdesid. Eksperti hinnangul tuleks luua ka vanglateülene psühhiaatriameeskond, mis aitaks muuta vaimse tervise teenused vanglates kättesaadavamaks. Selline meeskond saaks vanglate üldarste ja õdesid nõustada sh veebis ja videosilla vahendusel.²

Palun soovitudele tagasisidet hiljemalt 30. oktoobriks 2022.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Tallinna Vangla, Tartu Vangla, Viru Vangla

Ksenia Žurakovskaja-Aru 693 8404
Ksenia.Zurakovskaja-Aru@oiguskantsler.ee

¹ Vt nt õiguskantsleri 2021. aastal Viru Vanglasse tehtud [kontrollkäigu kokkuvõtet](#) ja seal viidatud allikaid.

² Vt õiguskantsleri 2021. aastal Viru Vanglasse tehtud [kontrollkäigu kokkuvõtte](#) punkti 10.